

Τίτλος: «Παραμύθι χωρίς τέλος...»: Ανέβασμα θεατρικής παράστασης - εμπνευσμένο από το «παραμύθι χωρίς όνομα» της Πηνελόπη Δέλτα- μέσα από το θεατρικό παιχνίδι.

Μοσχοβάκη Κυριακή: ΠΕ 02 Φιλολόγος-Ειδική Παιδαγωγός-Εμπυχώτρια θεατρικού παιχνιδιού

Τηλέφωνα επικοινωνίας: 6946462152 & (2815-)001485

Email: moschovakik@yahoo.gr

Σχολείο: 3ο Γυμνάσιο Ηρακλείου-Κρήτης, Φιλελλήνων & Σκεπετζή, 713.07

<http://3gym-irakl.ira.sch.gr>

τηλ. Σχ.: (2810) 361015

Περίληψη

Το θεατρικό παιχνίδι είναι μια τέχνη σύνθετη, κοινωνική και βαθύτατα παιδευτική. Είναι κάτι το ζωντανό, που ακολουθεί τη ζωή και τις κοινωνικές εξελίξεις και συντελεί στην άνοδο του πολιτισμού μιας χώρας. Βασικός σκοπός του άρθρου αυτού είναι να δείξει πως μια σχολική δράση θεατρικού παιχνιδιού αποτελεί ένα διαμεσολαβητικό εργαλείο κοινωνικοποίησης, ενεργοποίησης- απελευθέρωσης της φαντασίας, ευαισθητοποίησης, καλλιέργειας της ψυχοκινητικής έκφρασης του ατόμου, εκτόνωσης της συναισθηματικής έντασης και ψυχαγωγίας με στόχο την ολόπλευρη καλλιέργεια της προσωπικότητας του, την κοινωνικοποίηση του και την κατάκτηση της αυτονομίας του. Η συμμετοχή των τμημάτων ένταξης κωφών και βαρήκοων στην δράση αυτή ήταν μια πραγματική πρόκληση δρώντας ενάντια στην κοινωνική απομόνωση και διασφαλίζοντας ισότιμο και ομαδικό πνεύμα. Στόχος του σχολείου δεν ήταν το υπερθέαμα γι αυτό και δεν δαπανήθηκαν χρήματα για φαντασμαγορικά σκηνικά και κοστούμια. Αυτό δεν σημαίνει όμως ότι το θεατρικό παιχνίδι είναι ένα πρόχειρο θέαμα, όταν σέβεται την προσωπικότητα του μαθητή, τις δυνατότητες του, τα θέλω του και τις ανάγκες του μέσα από ένα αυστηρά δομημένο περιβάλλον. Για τον λόγο αυτό, δεν δόθηκαν προκατασκευασμένα σενάρια στα παιδιά αλλά μέσα από το θεατρικό παιχνίδι (μέσα από την αίσθηση και όχι τη γνώση) επιλέχτηκαν οι ρόλοι από τα ίδια τα παιδιά αβίαστα. Ο τίτλος του έργου και η «σκηνοθεσία» έγινε από αυτά πρωτοτυπώντας και καθιστώντας το πιο σύγχρονο.

1. Εισαγωγή

Η ισότητα ευκαιριών για τους μαθητές με διαφορετικούς τύπους ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών σε όλους τους τομείς της ζωής τους (εκπαίδευση, επαγγελματική κατάρτιση, απασχόληση και κοινωνική ζωή), η προώθηση και προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελούν προτεραιότητες του σύγχρονου σχολείου (Νόμος, 3699). Επιπλέον, βασικός σκοπός της σύγχρονης εκπαίδευσης πέρα από την απόκτηση γνώσεων είναι η απόκτηση κοινωνικών δεξιοτήτων, η καλλιέργεια κλίσεων, η βελτίωση και αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους, η ανάπτυξη της αυτοεκτίμησης, η αλληλο-αποδοχή, η ισότιμη κοινωνική εξέλιξη, η ολόπλευρη και αρμονική ανάπτυξη της προσωπικότητας όλων των μαθητών με στόχο την αυτονόμηση τους (Νόμος, 3699).

Δυστυχώς όμως πολλοί μαθητές δεν είναι ακόμη ενταγμένοι στο σχολείο ή δεν έχουν το κατάλληλο υποστηρικτικό πλαίσιο εκπαίδευσης και γενικότερα για αυτούς η κοινωνική απομόνωση ή η πρόωρη εγκατάλειψη είναι γεγονός. Το πρόβλημα διογκώνεται στην περίπτωση ατόμων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ένα εύλογο ερώτημα που προκύπτει είναι το εξής: Ένα άτομο, για παράδειγμα, με πρόβλημα κώφωσης δεν μπορεί να τρέξει, να παίξει, να τραγουδήσει, να χαρεί τη φύση, να μάθει, να προβληματιστεί, να πάρει πρωτοβουλίες, να αφηγηθεί μια ιστορία, να αναπαραστήσει πρόσωπα και καταστάσεις, να αγαπήσει τον κόσμο γύρω του και να αγαπηθεί; Η απάντηση είναι: και βέβαια μπορεί! Αυτό επιβεβαιώθηκε από μια δράση θεατρικού παιχνιδιού του 3ου Γυμνασίου Ηρακλείου και με τη συμμετοχή των τμημάτων ένταξης κωφών και βαρήκοων, που αποτέλεσε πραγματική πρόκληση για "ένα σχολείο για όλους" όπως αναφέρεται στη Χάρτα του Λουξεμβούργου, (1996) (Watkins, 2003).

2. Στόχοι

Αξίζει να σημειωθεί ότι τίποτα δεν ήταν ψυχαναγκαστικό, η συμμετοχή των μαθητών ήταν προαιρετική και των έξι καθηγητών καθαρά εθελοντική πέραν του υποχρεωτικού τους ωραρίου. Οι ομάδες καθηγητών και μαθητών ήταν ποικιλόμορφες και πολυσύνθετες (π.χ. καθηγητές διαφορετικών ειδικοτήτων, μαθητές με διαφορετικά ενδιαφέροντα-ανάγκες). Ο χώρος που γίνονταν οι δράσεις ήταν η αίθουσα πολλαπλών του σχολείου για να μπορούν οι μαθητές να κινούνται ελεύθερα στο περιβάλλον, όπου υπήρχε και μια θεατρική σκηνή. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε ήταν το θεατρικό παιχνίδι και συγκεκριμένα το παιχνίδι των ρόλων, η βίωση

εμπειριών, τα πολλαπλά ερεθίσματα, οι αισθητικοκινητικές δράσεις και κυρίως η αλληλεπίδραση -δυναμική της ομάδας. Τα βασικά υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν απλά και στοιχειώδη όπως γάζες σε διάφορα χρώματα, ένα ραδιοκασετόφωνο και ο ήχος ενός ταμπουριού.

Ο μακροπρόθεσμος στόχος της δράσης ήταν να αποκτήσουν όλοι οι μαθητές ισότιμο, ομαδικό, συλλογικό πνεύμα καλλιεργώντας την προσωπικότητά τους για να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις μιας παράστασης, που δεν ήταν τίποτα άλλο παρά η αφορμή. Οι βραχυπρόθεσμοι στόχοι της δράσης παρατίθενται παρακάτω και ομαδοποιούνται στους εξής τομείς:

α. Γνωστικός

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να αποκτήσουν ποιοτικές και ποσοτικές εμπειρίες μέσω παιχνιδιού,
- να ενεργοποιήσουν την κριτική τους σκέψη, να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν το κοινωνικό τους περιβάλλον μέσα από τη δημιουργία φανταστικών καταστάσεων, τοποθετώντας τον εαυτό τους σε σχέση με τους άλλους,
- να διερευνήσουν συμπεριφορές, στάσεις και αξίες στο σύγχρονο κόσμο,
- να αναπτύξουν τη φαντασία, την παρατηρητικότητα, τη μνήμη και την κριτική σκέψη,
- να δημιουργήσουν και να αναπτύξουν ρόλους, που πηγάζουν από φανταστικές καταστάσεις και να θίξουν κοινωνικά, ηθικά ή άλλα ζητήματα.

β. Κοινωνικοποίηση-Επικοινωνία

Οι μαθητές επιδιώκεται:

- να επικοινωνήσουν αποτελεσματικά με τη γλώσσα του σώματος, την κίνηση στο χώρο και την έκφραση του προσώπου,
- να αναπτύξουν τα εκφραστικά τους μέσα ώστε να επικοινωνούν μέσα από ιδέες, συναισθήματα και εμπειρίες,
- να αναπτύξουν κοινωνικές δεξιότητες καθώς διαπραγματεύονται ρόλους,
- να αναπτύξουν τις αρετές της ισότητας, της ανοχής και της δημοκρατίας μέσα από τη συνύπαρξή τους με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας,
- να εκφράσουν ενδόμυχες καταστάσεις και προβλήματα.

γ. Καλλιέργεια αξιών, ιδιοτήτων, ικανοτήτων, δεξιοτήτων

Οι μαθητές επιδιώκεται

- να καλλιεργήσουν την εμπιστοσύνη και τον αλληλοσεβασμό μέσα από ομαδικές αλληλεπιδράσεις
- να σεβαστούν τη διαφορετικότητα του άλλου,
- να καλλιεργήσουν τα αισθητικά τους κριτήρια, αλλά και τη συναισθηματική τους νοημοσύνη, μαθαίνοντας να λειτουργούν και να δρουν δημιουργικά,
- να αναπτύξουν την αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση τους.

δ. Ψυχαγωγία

Οι μαθητές επιδιώκεται

- να απολαύσουν την εμπειρία του παιχνιδιού ενεργοποιώντας όλες τις αισθήσεις τους,
- να αυτοσχεδιάσουν και να εκφραστούν,
- να εκτονωθούν συναισθηματικά, ψυχικά και να αποβάλλουν το άγχος ή την επιθετικότητα.

Ειδικά για τα παιδιά με αισθητηριακά προβλήματα, οι κυριότεροι στόχοι συνοψίζονται παρακάτω:

- να βελτιώσουν τις εκφραστικές ικανότητες και την επικοινωνία,
- να μεταβούν από την κυριολεκτική στη μεταφορική σημασία της γλώσσας,
- να αποκτήσουν γνώσεις μέσα από τη βιωματική μάθηση,
- να δομούν και να αναδομούν την εμπειρία,
- να αναπαριστούν νοητικά δεδομένα μέσα από τη σωματική έκφραση και μίμηση,
- να αποκτήσουν δεξιότητες αφαιρετικού τύπου (π.χ.κίνηση στο χωροχρόνο- το σώμα ως σημείο αναφοράς στο χωροχρόνο),

- να κατανοήσουν λογικές σχέσεις (π.χ. αλληλουχία γεγονότων) και να αναπαριστούν νοητικά τα δεδομένα του θεατρικού παιχνιδιού (διαμέσου της μίμησης (Piaget, 1960) και της συμβολοποίησης),
- να αλληλεπιδράσουν με το περιβάλλον, να αναπτύξουν πρωτοβουλίες, να κοινωνικοποιηθούν και να αυτονομηθούν,
- να οριοθετήσουν την έννοια των ορίων μέσα από κανόνες της ομάδας.

3. Μαθητικός Πληθυσμός-Χαρακτηριστικά και Εφαρμογή του προγράμματος

Το μεγάλο ποσοστό εκδήλωσης ενδιαφέροντος με ελεύθερη συμμετοχή από όλες τις τάξεις του Γυμνασίου οδήγησε στην κλήρωση δεκαοχτώ μαθητών και με τη συμμετοχή των τμημάτων ένταξης κωφών και βαρήκοων ηλικίας 12-15 ετών. Τον πληθυσμό των τμημάτων ένταξης αποτέλεσαν ένα βαρήκοο παιδί, που είχε κατακτήσει την ομιλούμενη γλώσσα σ' ένα ικανοποιητικό βαθμό αλλά διέθετε φτωχό λεξιλόγιο και ένα κωφό που λόγω της μειονεξίας αυτής, υπήρχε αδυναμία αυθόρμητης απόκτησης και ευφράδειας της ομιλούμενης γλώσσας. Επίσης, οι μαθητές με αισθητηριακά προβλήματα παρουσίαζαν δυσκολίες (ανασφάλεια) στην ενσωμάτωση και στην επικοινωνία, στην αντίληψη της χωροχρονικότητας και στον γνωστικό - συναισθηματικό τομέα.

Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι από την πρώτη παρατήρηση του εμπυχωτή έγινε φανερή η αδυναμία και του υπόλοιπου μαθητικού πληθυσμού για σωματική έκφραση-λύσιμο και γι αυτό οι πρώτες εβδομάδες αφιερώθηκαν σε κιναισθητικές ασκήσεις και στο παιχνίδι. Στην αρχή, όλος ο πληθυσμός εξέφραζε μια έκδηλη διστακτικότητα στην κίνηση, το ρυθμό και την έκφραση γιατί δεν είχαν εγκαταστήσει σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ τους και δεν είχαν ασκηθεί με τη σωματική έκφραση ιδιαίτερα στο παρελθόν.

Για τους παραπάνω λόγους έγιναν στην αρχή πολλές δράσεις (υπόδειγμα 1), που είχαν να κάνουν με την κίνηση, τον προσανατολισμό του σώματος στον χώρο και την προοδευτική μύηση τους στις ασκήσεις των επόμενων φάσεων του θεατρικού παιχνιδιού. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν κάποιες τεχνικές θεατρικού παιχνιδιού όπως ασκήσεις παρατηρητικότητας, αναπνοής/φωνής, αισθητηριακές -μιμητικές ασκήσεις, κίνηση στον χωροχρόνο, ρυθμός/χορός, αυτοσυγκέντρωση/συντονισμός, φαντασία και μεταμορφώσεις, σωματική έκφραση/ έκφραση

συναισθημάτων, επικοινωνιακοί κώδικες (μη λεκτική επικοινωνία), παιχνίδια γνωριμίας, επαφής, εμπιστοσύνης, παιχνίδια ρόλων και αυτοσχεδιασμός.

Ήταν σημαντικό το γεγονός ότι δόθηκε έμφαση από την αρχή στην σωματική έκφραση και όχι στην λεκτική ως μέσον επικοινωνίας. Με αυτόν τον τρόπο κάμφθηκε η δυσκολία στην επικοινωνία των παιδιών από τα τμήματα ένταξης, που μιλούσαν πέραν της ομιλούμενης και τη νοηματική γλώσσα ενώ τα άλλα παιδιά δεν την ήξεραν. Υπήρχαν όμως κάποια που γνώριζαν κάποια στοιχειώδη νοήματα και σ' αυτό βοήθησε η συμμετοχή τους παρελθοντικά σε διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις του σχολείου (όπως π.χ. μετάφραση τραγουδιών-ποιημάτων στην νοηματική).

Από την αρχή ορίστηκαν κάποιοι κανόνες, που συμφωνήθηκαν και ψηφίστηκαν από όλη την ομάδα και αφορούσαν την συνέπεια, την ομαδικότητα, τη συλλογικότητα, τη συνεργασία, την απουσία κάποιου μόνο για σοβαρό λόγο και την ανάληψη καθηκόντων. Εξάλλου, η κοινωνικοποίηση επιτυγχάνεται μέσα από την δυναμική της ομάδας και της συν-δημιουργίας άρα σημαίνει και δεσμεύσεις απέναντι στην ομάδα. Καθορίστηκαν επίσης, οι στόχοι του προγράμματος, αποσαφηνίστηκε ο ρόλος του εμπυχωτή, η έννοια του θεατρικού παιχνιδιού και οι αρχές που το διέπουν.

4. Το θεατρικό παιχνίδι

Σύμφωνα με την Κακουδάκη (2013), ως ελάχιστη διάσταση του θεατρικού παιχνιδιού ορίζει τη δυνατότητα ενός ή μιας ομάδας ενηλίκων να δημιουργήσουν, με την γνώση και την εμπειρία τους, σε ανοιχτό ή κλειστό χώρο, μια ατμόσφαιρα χαράς μέσα από το παιχνίδι και το θεατρικό αυτοσχεδιασμό. Παράλληλα, το Θεατρικό Παιχνίδι αποτελεί ένα μέσο επικοινωνίας και καλλιέργειας των ανθρωπίνων σχέσεων (Κουρετζής, 1991). Είναι ένα δημιουργικό συμβάν (Κουρετζής, 1991), που παρέχει στα παιδιά άμεση ικανοποίηση. Στηρίζεται σε τέσσερα επίπεδα: το ψυχολογικό, το κοινωνικό, το αισθητικό και το παιδευτικό. Σύμφωνα με τον Βάμβουκα (1993) το θεατρικό παιχνίδι είναι ένα μείγμα διερεύνησης, συμμετοχής και παρέμβασης, μια ζωντανή, πραγματική κατάσταση με δημιουργικά σχέδια και σκοπούς .

Στο θεατρικό παιχνίδι η αλήθεια μπερδεύεται με το ψέμα και μπορεί να παίρνει την μορφή μιας αποκάλυψης, μιας αίσθησης, που βοηθάει τους μαθητές να επικοινωνήσουν, να

εκφραστούν δημιουργικά, να ευαισθητοποιηθούν και να γνωρίσουν καλύτερα τον εαυτό τους μέσα από την αυτοπειθαρχία και την αυτοσυγκέντρωση. Κεντρικά σημεία της μεθόδου είναι η σωματική έκφραση, ο αυτοσχεδιασμός, η εκμετάλλευση του τυχαίου και το αυθόρμητο (Κουρετζής, 1989). Στο θεατρικό παιχνίδι το κείμενο δεν είναι στείρα αναπαράσταση αλλά συγκροτεί ένα χώρο δράσης (Σαρρή, 2002). Οι ρόλοι και το σενάριο δεν είναι προκαθορισμένοι και δεν υπάρχει κανενός είδους λογοκρισία. Η σωματική έκφραση και τα συναισθήματα κυριαρχούν και οι μαθητές κρατούν τα βασικά υλικά χτίζοντας κάτι δικό τους, κάτι διαφορετικό (δόμηση -αναδόμηση). Με την εφαρμογή του θεατρικού παιχνιδιού επιδιώκεται οι μαθητές να νιώσουν και όχι να μοιάσουν, να παίξουν ένα ρόλο αυθόρμητα και υποκειμενικά. Η μέθοδος αυτή συμβάλει στο να μη χάνεται το προσωπικό στοιχείο του συμμετέχοντα το οποίο περιλαμβάνει τις δικές του ιδέες και τον τρόπο αντίληψης των πραγμάτων γύρω του και βιώνεται από τον ίδιο, μοναδικά με βάση τις δικές του ιδιαίτερες ανάγκες (Κουρετζής, 1991).

5. Ο ρόλος του εμπυχωτή

Ο εμπυχωτής-εκπαιδευτικός δεν είναι μόνο εμπνευστής στην οργάνωση κατάλληλων ερεθισμάτων αλλά και δημιουργός ενός περιβάλλοντος ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Άρα δεν αρκούν μόνο οι γνώσεις ή η εμπειρία, που μπορεί κανείς να διαθέτει αλλά να μπορεί να σταθεί στα παιδιά σαν ίσος προς ίσο και να απελευθερωθεί από τις συστολές του. Δημιουργεί ένα άνετο και μη πιεστικό περιβάλλον με στόχο την εξωτερίκευση συναισθημάτων και έκφρασης των μαθητών μέσα από το παιχνίδι. Ο εμπυχωτής πρώτος χαίρεται και απολαμβάνει το παιχνίδι αξιοποιώντας το τυχαίο και το απρόοπτο και εκμεταλλεζόμενος διακριτικά, σχεδόν αθέατα, το ασήμαντο που προκύπτει. Το περιβάλλον, που δημιουργεί, ενισχύει την έκφραση των απόψεων των μαθητών, τον αυθορμητισμό και την αυτενέργεια (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011). Σημαντικό είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχουν ποινές ή λογοκρισία αλλά ο εμπυχωτής παίζει υποστηρικτικό ρόλο. Σύμφωνα με τον Κουρετζή (1991) ο εμπυχωτής δοκιμάζει και κινείται ανάμεσα σε πολλές τεχνικές, χρησιμοποιεί τη θεατρική σύμβαση, διαμορφώνει, κατά κάποιο τρόπο, το χώρο, την ατμόσφαιρα και το περιβάλλον. Η ομάδα όμως είναι εκείνη που θα επιλέξει το δρόμο, θα δημιουργήσει και θα φτάσει να αποδεχτεί, και πολλές φορές να υπερβεί τους 'τύπους' και τις τεχνικές.

6. Οι φάσεις του θεατρικού παιχνιδιού

Στο θεατρικό παιχνίδι μπορεί να χρησιμοποιούνται στοιχεία και τεχνικές του θεάτρου με τρόπο πιο ελεύθερο και προσωπικό αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει οργάνωση και δεν ακολουθείται μια αυστηρή δομή και πορεία φάσεων όπως παρατίθεται παρακάτω:

Οι φάσεις του θεατρικού παιχνιδιού (Υπόδειγμα 1) διέπονται από κανόνες σ' ένα περιβάλλον αυστηρά δομημένο (Κουρετζής, 1991):

α. Πρώτη Φάση: Απελευθέρωση, το ζέσταμα, το λύσιμο του σώματος. Δίνονται από τον εμπυχωτή τα κατάλληλα ερεθίσματα για να εισαχθούν τα παιδιά στο παιχνίδι μέσα από αισθητικοκινητικές δράσεις. Δράσεις πραγματοποιήθηκαν όπως παιχνίδια σωματικής επαφής - σωματογνωσίας, παιχνίδια συναισθημάτων με το σώμα (λυπημένος, θυμωμένος..), παντομίμα, παιχνίδια μίμησης (π.χ. διαφορετικών τύπων ανθρώπων τεμπέλης, διανοούμενος...), συντονισμού, αυθόρμητης έκφρασης, ασκήσεις ρυθμού με συνοδεία μουσικής (χορός), παιχνίδια κίνησης (π.χ. αναπαριστώντας το τραίνο..), ασκήσεις αναπνοής, συγκέντρωσης, χαλάρωσης και εμπιστοσύνης. Όταν το παιδί συμμετέχει σε τέτοιες δραστηριότητες χαλαρώνει, αποβάλλει την επιθετικότητά του, εξωτερικεύει βαθύτερες τάσεις, μαθαίνει να εκφράζεται όχι μόνο με το λόγο αλλά και με το σώμα και απελευθερώνει τη φαντασία του. Επιπρόσθετα, το παιδί μέσα από αυτές τις ασκήσεις δεν εκφράζει μόνο μύχιες ανάγκες αλλά επικοινωνεί ουσιαστικά (Παναγιωτακοπούλου, 2007). Όλη αυτή η προετοιμασία επιτρέπει την άρση δυσκολιών και προσωπικών αναστολών στην επικοινωνία των μελών της ομάδας, ενεργοποιεί τη φαντασία των παιδιών και τα ευαισθητοποιεί (Παδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011).

β. Δεύτερη Φάση: Αναπαραγωγή: Ο χωρισμός των ομάδων και η δημιουργία δρώμενου από την ομάδα με αφορμή τα ερεθίσματα του εμπυχωτή. Οι μαθητές ανακαλύπτουν και δημιουργούν σενάριο, κάνουν ομάδες, μοιράζουν ρόλους σύμφωνα με τις επιθυμίες τους. Όλοι και ο καθένας χωριστά συνεισφέρουν στο τελικό αποτέλεσμα, συνεργάζονται, συν-ερευνούν και συν-δημιουργούν συμπληρώνοντας ο ένας τον άλλο. Η διαδικασία της μεταμόρφωσης αρχίζει σιγά σιγά: μεταμορφώνεται ο χώρος καθώς π.χ. ένα θρανίο γίνεται σιδερώστρα, ένα άλλο γίνεται έδρανο δικαστή..... Τα παιδιά με βασικά εργαλεία έκφρασης το σώμα, την κίνηση, τον λόγο και την εικόνα, φτάνουν σε μια σύνθεση την οποία και εκτελούν. Μέσα από τον σκηνικό αυτοσχεδιασμό παράγεται το θεατρικό δρώμενο.

γ. Τρίτη Φάση: Θεατρικό Δρώμενο: Η « παράσταση», αφού περάσει από την διαδικασία απελευθέρωσης, ευαισθητοποίησης και αναπαραγωγής, φτάνει τώρα στην σύνθεση και στην εκτέλεση (Κουρετζής, 1991). Οι ομάδες παίζουν τα δρώμενα τους και τα παρουσιάζουν στις άλλες ομάδες ανταποδίδοντας τη φρέσκια-αυθόρμητη αντίληψη πραγμάτων -καταστάσεων. Τα δρώντα πρόσωπα / ρόλοι – ηθοποιοί εναλλάσσονται συνεχώς και δυναμικά με τους θεατές σε ένα παιχνίδι, που ταλαντεύεται ανάμεσα στο πραγματικό και στο φανταστικό (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011).

δ. Τέταρτη Φάση: Στάδιο επεξεργασίας των όσων διαδραματίστηκαν μέσα από ανάλυση-συζήτηση-επεξεργασία των ομάδων. Η ομάδα συγκεντρώνεται σε κύκλο και μπορεί να συζητήσει κάτι που την απασχόλησε, τις εντυπώσεις της, τα συμπεράσματα της ή να αξιολογήσει κατά πόσο η αποκτηθείσα εμπειρία μπορεί να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω καλλιτεχνική αναζήτηση (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011).

7. Επιλογή του έργου

Αφού οι μαθητές εξοικειώθηκαν σταδιακά με τις φάσεις του θεατρικού παιχνιδιού και έγιναν ομάδα, στις δυο επόμενες εβδομάδες, προβληματίστηκαν γύρω από την επιλογή του έργου. Ο διάλογος και η συζήτηση στόχευε στο να αναδυθούν οι ανάγκες, τα ενδιαφέροντα τους και οι προτιμήσεις τους. Ένα έργο επίκαιρο και διαχρονικό, που να παρουσιάζει την κοινωνική κρίση της εποχής και την παρακμή των θεσμών ενεργοποίησε το ενδιαφέρον των μαθητών. Ο εμπνευστής δημιούργησε το κατάλληλο περιβάλλον -ερεθίσματα και ανταποκρίθηκε πλήρως στην ανάγκη αυτή των μαθητών για την επόμενη συνάντηση.

A Φάση: ευαισθητοποίησης και συγκρότησης της ομάδας

Αρχικά, οι μαθητές χαλάρωσαν μέσα από το παιχνίδι, τις βιωματικές ασκήσεις, την αισθησιοκινητική δράση. Δόθηκαν ερεθίσματα για την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος και στο τέλος της φάσης αυτής, ο εμπνευστής κάλεσε τους μαθητές να διαβάσουν τέσσερα κείμενα (αποσπάσματα από το «παραμύθι χωρίς όνομα» της Πηνελόπης Δέλτα - διασκευής Καμπανέλλη) μαζί με μια μικρή περίληψη του ενιαίου έργου, που ήταν απλωμένα στο κέντρο τεσσάρων κύκλων (σχηματισμένων από διαφορετικού χρώματος γάζες). Σε κάθε περιβάλλοντα χώρο, ο εμπνευστής είχε αφήσει και ένα αντικείμενο αντιπροσωπευτικό κάθε σκηνής όπως ένα στέμμα, ένα κουδούνι δικαστή, μια κανάτα κρασιού και ένα όπλο. Στη συνέχεια οι μαθητές

επέλεξαν το περιβάλλον-κύκλος (βασιλείο-δικαστήριο-ταβέρνα -στρατώνας), που τους φάνηκε πιο οικείος. Έτσι σχηματίστηκαν τέσσερις ομάδες, όσες και οι σκηνές του έργου.

Β φάση: Αναπαραγωγής. Οι μαθητές χρησιμοποιώντας δικό τους λόγο ή κρατώντας το λόγο από το κείμενο που τους δόθηκε αρχικά και αναπροσαρμόζοντας τον στις δικές τους ανάγκες έφτιαξαν το δικό τους δρώμενο. Μέσα από έναν ρόλο που επέλεξαν μόνο τους, πρόβαλλαν δικές τους εμπειρίες και συναισθήματα.

Γ Φάση: Αναπαράστασης. Οι μαθητές έπαιξαν τα δρώμενα τους και τα παρουσίασαν στις άλλες ομάδες.

Δ Φάση: Αξιολόγησης των δρώμενων. Συζήτηση, συμπεράσματα και προτάσεις προέκυψαν για τα μηνύματα, τους θεματικούς άξονες και τη διαχρονικότητα του έργου. Βασικά θέματα των κειμένων όπως η παρακμή σε όλους τους τομείς (βασιλείο, δικαστήριο, καφενείο, στρατώνας), η βοήθεια -οι φρούδες ελπίδες, η αδικία και στο τέλος η κάθαρση μέσα από την αντίδραση του λαού προβλημάτισαν τους μαθητές. Όλοι οι μαθητές συμφώνησαν να ανεβάσουν το έργο αυτό αλλάζοντας πολλά στοιχεία (κάποια λόγια, κάποιους χαρακτήρες) και κάνοντας το δικό τους.

8. Παιχνίδι ρόλων

Στις επόμενες τρεις εβδομάδες, οι βασικοί χαρακτήρες του έργου (όπως ο βασιλιάς, ο γιος του βασιλιά, ο Πολύκαρπος, η φτωχομάνα, η Μαρία, ο δικαστής) μέσα από κατάλληλα ερεθίσματα ή εντολές του εμπνευστή πέρασαν και αναπαραστάθηκαν από όλους τους μαθητές με στόχο να γνωρίσουν καλύτερα την ψυχοσύνθεση των ηρώων και να εξοικειωθούν μαζί τους (Υπόδειγμα 2). Οι εσωτερικές σκέψεις του χαρακτήρα των ηρώων αναδύθηκαν μέσα από τους ρόλους. Τα παιδιά ανά ζεύγη σ' ένα ασφαλές και συνεργατικό περιβάλλον, μοιράστηκαν δικές τους εμπειρίες και εξερεύνησαν διαφορετικές οπτικές πτυχές προσωπικότητας των ηρώων.

Τα παιχνίδια ρόλων βοήθησαν τα παιδιά να πειραματιστούν με νέους ρόλους και να μάθουν κανόνες και όρους συμπεριφοράς. Ειδικότερα, για τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η διαδικασία αυτή ήταν ιδιαίτερα σημαντική για την ένταξη τους και τη καλλιέργεια της κοινωνικής μάθησης. Αποτέλεσε λοιπόν μία διαδικασία αλληλεπίδρασης, αφού κάθε παιδί που συμμετέχει σ' αυτό κινείται, μιλάει, πράττει, ασκεί και δέχεται επιρροή από τις πράξεις και τη συμπεριφορά των άλλων παιδιών (Κοντογιάννη, 2000).

Η ίδια η σκηνή ή τα γεγονότα παίζονταν μέσα από διαφορετικά πρόσωπα και ρόλους και με εντελώς διαφορετικό τρόπο εκφράζοντας διαφορετικές πτυχές του χαρακτήρα των ηρώων και των καταστάσεων. Σ' αυτή την πορεία της μάθησης παρουσιάστηκαν πολλές εναλλακτικές λύσεις και διαφορετικές προσεγγίσεις του ίδιου θέματος. Μέσα από τις διαφορετικές εμπειρίες-απόψεις-προοπτικές, τα παιδιά ένοιωσαν καλύτερα τον χαρακτήρα, τη θέση του άλλου και μπόρεσαν να μπουν στον ρόλο μέσα από την αίσθηση.

Όταν τα παιδιά θέλησαν να ξαναπαίξουν το έργο, μπόρεσαν στο τέλος να επιλέξουν τον ρόλο που τους ταίριαζε, περισσότερο αβίαστα και μάλιστα πρόσθεσαν και νέους ρόλους όπως αυτόν της πριγκίπισσας, που δεν υπήρχε καθόλου στο πρότυπο έργο της Δέλτα. Πολλά από τα λόγια των κειμένων τροποποιήθηκαν από τους μαθητές, κάνοντας τα δικά τους ή απλοποιώντας τα ή κάποια έμειναν ως είχαν. Με τον τρόπο αυτό, η «σκηνοθεσία» του έργου έγινε από τα παιδιά πρωτοτυπώντας και ικανοποιώντας έτσι τις δικές τους ανάγκες. Έτσι μέσα από το θεατρικό παιχνίδι προέκυψε ο σκελετός του έργου, που όμως έπρεπε να υποστεί περισσότερη επεξεργασία από τους μαθητές για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις μιας παράστασης.

9. Από το θεατρικό παιχνίδι στην οργανωμένη παράσταση

Το Θεατρικό Παιχνίδι είναι εφήμερο, δεν επαναλαμβάνεται, γεννιέται και πεθαίνει τη στιγμή που γίνεται. Αυτός είναι και ο λόγος που, ενώ αποτελεί προϋπόθεση μιας θεατρικής παράστασης, διαδικασία προθέρμανσης, εξοικείωσης και προετοιμασίας για το ρόλο, από μόνο του δεν γίνεται παράσταση (Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2011). Η διαδικασία της παράστασης περιλαμβάνει τις ικανότητες και τις γνώσεις, που είναι απαραίτητες για να εκτελεστεί το θεατρικό γεγονός.

Αναλυτικότερα, οι μαθητές ανέλαβαν επιπλέον υπευθυνότητες και πρωτοβουλίες ή ακόμα και ρόλους. Ένας επιπλέον ρόλος όπως αυτός του αφηγητή προέκυψε για να συνδεθούν οι σκηνές μεταξύ τους και αξίζει να σημειωθεί ότι το κείμενο συντάχτηκε από τον ίδιο τον μαθητή -που επέλεξε τον ρόλο του αφηγητή- και μεταφράστηκε στην νοηματική από την μαθήτριά με πρόβλημα ακοής. Επίσης, ο τίτλος του έργου άλλαξε. Το "Παραμύθι χωρίς όνομα" έγινε "Παραμύθι χωρίς τέλος"- ανάμεσα σε πολλούς διαφορετικούς τίτλους, που προτάθηκαν από τα παιδιά- θέλοντας έτσι να δείξουν την διαχρονικότητα του έργου και να συνδέσουν τις σκηνές.

Για το ντύσιμο των σκηνών σε μια ενιαία παράσταση, οι μαθητές χωρίστηκαν σε ομάδες ανάλογα με τα ενδιαφέροντα τους και υιοθέτησαν διαφορετικούς ρόλους ως σκηνοθέτες της σκηνικής δράσης, ως συγγραφείς του θεατρικού κειμένου, ως μουσικοί παραγωγοί, ως ρυθμιστές φωτισμού και ήχου, ως χορογράφοι, ως σκηνογράφοι, ενδυματολόγοι ως διαφημιστές-δημιουργοί προσκλήσεων (Υπόδειγμα 3) κ.ά. Τα ίδια τα παιδιά έκαναν χειροποίητες κατασκευές, που χρησιμοποιήθηκαν στην σκηνή και κάποια ετοίμασαν τα κοστούμια τους με φθηνά υλικά. Παλιά ρούχα, γάζες, καπέλα, γιλεκάκια, μαντήλια, φόδρες, περούκες, παλιά αντικείμενα συλλέχτηκαν και τοποθετήθηκαν στο βεστιάριο του σχολείου. Μόνο δυο στολές- του βασιλιά και της βασίλισσας- καθώς και μια μάσκα αγοράστηκαν από το σύλλογο γονέων. Όλα τα άλλα υλικά, που χρησιμοποιήθηκαν στην σκηνή ήταν αποτέλεσμα προσωπικής αναζήτησης των παιδιών αλλά και των καθηγητών ακόμα και αυτών που δεν εμπλέκονταν άμεσα στο θέατρο. Γι αυτό και το σκηνικό δεν ήταν φαντασμαγορικό καθώς αυτός δεν ήταν και ο στόχος μας. Ήταν απλό, λιτό αλλά ουσιαστικό και λειτουργικό.

10. Αποτελέσματα

Το τελικό προϊόν της δράσης ήταν το ανέβασμα θεατρικής παράστασης αλλά δεν ήταν μόνο αυτό. Συντελέστηκαν διεργασίες, που αφορούσαν την ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών και αυτό ήταν το πιο σημαντικό. Ειδικά για τα παιδιά με αισθητηριακά προβλήματα, το θεατρικό παιχνίδι αποτέλεσε ένα θετικό διαμεσολαβητικό εργαλείο ελεύθερης και αυθόρμητης δράσης, όπου το παιδί εκφραζόταν χωρίς να υπόκειται σε κριτική (Σαρρή Δ., 2002). Το θεατρικό παιχνίδι επέτρεψε στους μαθητές να διαφοροποιήσουν τη συμπεριφορά τους, να δραπετεύσουν από καθιερωμένους τρόπους συμπεριφοράς, που καθηλώνουν την φαντασία, χωρίς να βιώνουν καταστάσεις χλευασμού και απόρριψης και έτσι να εκφραστούν δημιουργικά. Η πρωτοτυπία στην σκέψη (παίζω αυτό που σκέπτομαι), το σώμα ως κυρίαρχο μέσον έκφρασης, η συμβολική έκφραση, η έκφραση των συναισθημάτων, του ρυθμού, η φαντασιακή αναπαράσταση της πραγματικότητας και το παιχνίδι (Stavrou, Fijalkow & Sarris, 2000) οδήγησαν στη βίωση και στην κατανόηση της ψυχοσύνθεσης των ηρώων της ιστορίας μέσα από την αίσθηση και όχι την θεωρία.

Τα παιδιά βίωσαν το σώμα τους σε σχέση με το χώρο, το χρόνο και ενεργοποίησαν λειτουργίες όπως η προσοχή, η μνήμη, η αντίληψη ώστε να οδηγηθούν τελικά στην ανάπτυξη

της συμβολοποίησης μέσα από τη βίωση του ψυχικού πλαισίου της ιστορίας, παίζοντας όλους τους κεντρικούς ρόλους, κατανοώντας τη συμπεριφορά των ηρώων και γενικότερα το συμβολικό περιεχόμενο της ιστορίας. Η σύνδεση των προσωπικών τους αναγκών με το ρόλο του παιχνιδιού, η πειθαρχία σε κανόνες, η αναπαράσταση των ηρώων και της πραγματικότητας, η αλληλουχία των γεγονότων (χωροχρονική αλληλουχία και αιτιώδης σχέση), το φαντασιακό περιεχόμενο της ιστορίας καλλιέργησαν την συμβολική λειτουργία. Η ικανότητα διάκρισης του εγώ από το μη εγώ (ρόλος), το ότι "μπορώ να καλύπτω τον εαυτό μου με τη μάσκα χωρίς να τον συγχέω" (Winnicott, 1971) αποτέλεσε σημαντική κατάκτηση. Το θεατρικό παιχνίδι λοιπόν συνέβαλε στην εξέλιξη της συμβολικής λειτουργίας και στο στάδιο εξέλιξης της νοημοσύνης (Piaget, 1979).

Επιπλέον, η τέχνη ενθάρρυνε την ευελιξία της σκέψης, την αυτοέκφραση, την τόνωση της αυτοεκτίμησης του μαθητή, την προσωπικότητα του, την κοινωνικοποίηση του, την αισθητική καλλιέργεια με απώτερο σκοπό την ανεξαρτησία και τη δημιουργία αυτόνομης προσωπικότητας του. Σύμφωνα με την Sousa (2006), οι τέχνες διαδραματίζουν ένα σημαντικό ρόλο στην ανθρώπινη ανάπτυξη, αφού ενισχύουν τη γνωστική, συναισθηματική και ψυχοκινητική του εξέλιξη. Η παροχή επιλογών, η εξασφάλιση αυτονομίας, η ενθάρρυνση της ομαδικής εργασίας, ο πειραματισμός, η ενίσχυση της επιμονής, είναι βασικά συστατικά της καλλιέργειας της δημιουργικότητας μέσα από τις τέχνες (Sharp, 2000).

Μέσα από το θεατρικό παιχνίδι, τα παιδιά είχαν την ευκαιρία να βιώσουν μοναδικές εμπειρίες όπως το παιχνίδι, τη φαντασία, την τέχνη, την κίνηση και τη δραματοποίηση. Το θεατρικό παιχνίδι με τη συλλογικότητα, τη συνεργασία, την ομαδικότητα, την αλληλεγγύη και την κοινωνικοποίηση, που προσφέρει κάνει αυτήν την συλλογική μορφή έκφρασης αναντικατάστατη (Κακουδάκη, 2013). Μέσα από αυτή τη διαδικασία του θεατρικού παιχνιδιού οι μαθητές καλλιέργησαν τη φαντασία τους και εξωτερίκευσαν τις ιδέες, τα συναισθήματα και τις επιθυμίες τους. Παράλληλα, διαμορφώθηκαν νέοι κώδικες συμπεριφοράς και επικοινωνίας (Κουρετζής, 1991) προκειμένου να λειτουργήσει η ομάδα. Μέσα από την απελευθερωτική ενέργεια της καλλιτεχνικής έκφρασης των μαθητών αμβλύθηκαν οι αντιθέσεις και μηνύματα για το σεβασμό στη διαφορετικότητα, θετικές συμπεριφορές και στάσεις ζωής προωθήθηκαν.

11. Αξιολόγηση

Στο θέατρο, η αξιολόγηση αποτελεί μια υποκειμενική εκτίμηση της ποιότητας της εμπειρίας, που βίωσε η ομάδα και αυτού που παράγαγε συλλογικά για να πετύχει συγκεκριμένους στόχους. Ο εμπυχωτής για παράδειγμα κρίνει την απόδοση των μελών της ομάδας σε σχέση με την εκφραστικότητα (σωματική, λεκτική), την επικοινωνία, την προσοχή, την συγκέντρωση, τον συντονισμό, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και το ενδιαφέρον κάθε στιγμή. Επίσης, κάνει και τη δική του αξιολόγηση για την οργάνωση του εργαστηρίου και τη συμμετοχή των μαθητών σε σχέση με τους στόχους του.

Αρχική: Ο εμπυχωτής μετράει τις αντιδράσεις των παιδιών γιατί ασφαλώς οι αντιδράσεις θα επηρεάσουν την εξέλιξη της δράσης. Σταθμίζει τις ανάγκες των παιδιών και ανταποκρίνεται δημιουργώντας τα κατάλληλα ερεθίσματα-περιβάλλον. Γι αυτό για παράδειγμα στην αρχή οργανώθηκαν από τον εμπυχωτή πολλές αισθητικοκινητικές δράσεις, που βοήθησαν τα παιδιά να μην είναι διστακτικά στην κίνηση με το σώμα και την έκφραση ώστε να "λυθούν" αργότερα.

Διαμορφωτική: Το ενδιαφέρον των παιδιών είναι σημαντικό να κρατιέται ενεργό και η αξιολόγηση να 'ναι συνεχής ως προς τις αντιδράσεις της ομάδας έτσι ώστε -εάν χρειαστεί- να επαναπροσδιοριστούν οι στόχοι. Αν η δράση αποδυναμωθεί πρέπει να βρεθούν άλλοι τρόποι για να προχωρήσει το θεατρικό στιγμιότυπο. Αυτοί οι «άλλοι τρόποι» (άλλες τεχνικές και ιδέες) είναι που καθορίζουν τη συνέχεια του θεατρικού παιχνιδιού (Κακουδάκη, 2013). Γι αυτό για παράδειγμα, η επιλογή του έργου έγινε από τους μαθητές ώστε να ανταποκρίνεται πλήρως στα ενδιαφέροντα τους και αυτό φάνηκε από τον ενθουσιασμό τους στην συνέχεια.

Τελική: Το τελικό προϊόν, η σκηνική παρουσία των παιδιών στο τέλος ήταν εντυπωσιακή. Οι μαθητές έδειξαν μια απίστευτη υπευθυνότητα και ωριμότητα και η επιβράβευση ήρθε με τα χειροκροτήματα του κόσμου στην παράσταση. Μια μικρή γεύση μπορείτε να πάρετε επισκεπτόμενοι την ιστοσελίδα του σχολείου: <http://3gym-irakl.ira.sch.gr>. Μέσα από την αλληλεπίδραση των ομάδων, τη συλλογική συνείδηση, τη συνεργασία, την αυτοπειθαρχία και την αυτοσυγκέντρωση οι μαθητές εκφράστηκαν δημιουργικά, επικοινωνήσαν, ευαισθητοποιήθηκαν και το αποτέλεσμα μας δικαίωσε. Οι μαθήτριες των τμημάτων ένταξης έδωσαν το δικό τους δυναμικό παρόν παίζοντας και αποδίδοντας στη νοηματική γλώσσα κάποια αποσπάσματα του έργου, ευαισθητοποιώντας την κοινή γνώμη σε θέματα διαφορετικότητας και δρώντας ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό.

Ένα χρόνο μετά την παράσταση και όταν ο ενθουσιασμός έχει περάσει και μιλάει το καταστάλαγμα της ψυχής, τα ίδια τα παιδιά έγραψαν τις σκέψεις τους και αξιολόγησαν την δράση -όσα ήθελαν ανώνυμα -και κάποια δείγματα παρατίθενται παρακάτω (Υπόδειγμα 4). Συνοψίζοντας τα λόγια τους, το θεατρικό παιχνίδι τα βοήθησε να εξωτερικεύσουν τις σκέψεις τους, τα συναισθήματα τους, να εκτονωθούν και να ψυχαγωγηθούν, να πειραματιστούν, να αποκτήσουν εμπειρίες, γνώσεις, να αποκτήσουν ομαδικό πνεύμα και να προβληματιστούν σε διάφορα θέματα.

12. Προτάσεις

Η ζωή του σύγχρονου μαθητή δεν είναι εύκολη και ειδυλλιακή μέσα από την πίεση των μαθημάτων και εξετάσεων, ζώντας στις μεγάλες πόλεις χωρίς να υπάρχει συχνά ποιοτική επικοινωνία, βυθισμένος στο χώρο του διαδικτύου και διανύοντας την κρίσιμη περίοδο της εφηβείας. Η ανάγκη για αλλαγές στο χώρο της εκπαίδευσης είναι επιτακτική τόσο στη δομή και το περιεχόμενο του Αναλυτικού Προγράμματος, όσο και στον εμπλουτισμό των διδακτικών μεθόδων με τεχνικές, που θα καλλιεργούν και θ' αναπτύσσουν τη δημιουργική σκέψη των μαθητών, (Δερβίσης, 1998) τη χρήση εναλλακτικών μεθόδων διδασκαλίας, που θα ανατρέπουν την παραδοσιακή πρακτική, θα εμπεριέχουν τα στοιχεία της ενεργούς μάθησης, θα λαμβάνουν υπόψη τη μοναδικότητα κάθε παιδιού – το παιδί, δηλαδή, ως πρόσωπο - και κυρίως θα προωθούν και θα ενθαρρύνουν τη δημιουργική σκέψη. Σύμφωνα με τον Guilford (1967) η δημιουργική σκέψη συνίσταται σε επιμέρους ικανότητες, όπως η ευχέρεια ιδεών, η ευελιξία της σκέψης, η πρωτοτυπία ιδεών και η επεξεργασία. Ακόμη, όπως και άλλοι μελετητές, αναφέρει τις ικανότητες της σύνθεσης, του μετασχηματισμού των πληροφοριών και της ευαισθησίας στα προβλήματα. Το Θεατρικό Παιχνίδι συμβάλλει στην επίτευξη των παραπάνω στόχων και αποτελεί την καλύτερη μέθοδο ενεργοποίησης και απελευθέρωσης της φαντασίας του παιδιού, που παραγκωνίζεται σήμερα από την εμμονή γονιών και καθηγητών στην απόδοση του μαθητή αποκλειστικά στις εξετάσεις. Το παιδί μέσα από το Θεατρικό Παιχνίδι προσεγγίζει το θεατρικό φαινόμενο – το οποίο δεν είναι μόνο η παράσταση –αλλά δια μέσου του Θεάτρου και του παιχνιδιού μυείται σε αυτό- εκφράζεται, δημιουργεί, αποκτώντας θεατρική αίσθηση και παιδεία (Κουρετζής, 1997).

Συνοψίζοντας, η ποικιλομορφία του μαθητικού πληθυσμού (ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, διαφορετικά στυλ μάθησης, ενδιαφέροντα, κλίσεις..) πρέπει να λαμβάνεται σοβαρά

υπόψη και να δίνονται ευκαιρίες στο σχεδιασμό ("Design for all") και στη διασφάλιση της προσβασιμότητας της εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές (Νόμος, 3699) με κύριο άξονα την ενεργοποίηση του ενδιαφέροντος τους. Η ολοκληρωμένη ανάπτυξη της προσωπικότητας των μαθητών συντελείται μόνο μέσα από την ποικιλία της συνεύρεσης διαφορετικών ατόμων, εναλλακτικών μεθόδων και καινοτόμων δράσεων. Με αυτόν τον τρόπο, η παιδεία θα γίνει πιο ελκυστική στους μαθητές και θα ενεργοποιεί τη μάθηση, γιατί "Μετά παιδείας και ηδονής μανθάνειν" Πλάτων.

Βιβλιογραφία

- Guilford, P. J. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. Copyright 1967 by McGraw-Hill, Inc. Used with permission of McGraw-Hill Company. Pp. 25, 60-64, 169-170 (1976) in A. Rothenberg, C. Ausman *The Creativity Question*. Durham, N. C.: Duke University Press, 200-208
- Piaget, J. (1960). Les praxis chez l'enfant. *Revue Neurologique*, 103(6), 551-565.
- Piaget, J. (1979). *The origins of intelligence in children*. New York: International University Press
- Sharp C, Le Mi tais, J. (2000). *The Arts, Creativity and Cultural Education: An International Perspective*. Retrieved on 21-9-2007 <http://www.inca.org.uk/pdf/finalreport.pdf>
- Sousa A. David (2006). How the Arts Develop the Young Brain: Neuroscience Research Is Revealing the Impressive Impact of Arts Instruction on Students' Cognitive, Social and Emotional Development. *School Administrator*, 63, 11, 26
- Stavrou, L., Fijalkow, J., & Sarris, D. (2000). Ecrire ou dessiner: l'apprentissage de la langue écrite chez l'enfant en grande section maternelle d'après la théorie psycho-socio-génétique de Vygotsky. (Γραφή ή ιχνογράφημα: η εκμάθηση του γραπτού λόγου στο παιδί του νηπιαγωγείου σύμφωνα με την ψυχο-κοινωνιο-γενετική θεωρία του Vygotsky). *Cahiers de Psychopédagogie Curative*
- Watkins, A. (Editor) (2003). *Αρχές Κλειδιά της Ειδικής Αγωγής*. www.european-agency.org
- Winnicott, D. T. (1971). *Playing and reality*. London: Tavistock.
- Βάμβουκας, Μ. (1993). *Εισαγωγή στην ψυχοπαιδαγωγική έρευνα και μεθοδολογία*. Αθήνα: Γρηγόρης

- Δερβίσης, Σ. (1998). *Η δημιουργική σκέψη και η δημιουργική διδακτική διαδικασία*. Θεσσαλονίκη: Αυτοέκδοση
- Θέματα Ειδικής Αγωγής , 36, 27-32.
- Κακουδάκη Τ. (2013) Από το θεατρικό παιχνίδι στην σκηνική δράση: προσεγγίζοντας το παιχνίδι μέσα από τον ρόλο. odigosgiatoraidi.gr/articles/από-το-θεατρικό-παιχνίδι-στην-σκηνική/
- Κοντογιάννη Α. (2000). *Δραματική τέχνη στην εκπαίδευση, ,ελληνικά γράμματα ,Αθήνα*
- Κοντογιάννη, Α. (2000). *Η δραματική Τέχνη στην Εκπαίδευση*. Αθήνα: ΕλληνικάΓράμματα.
- Κουρετζής, Λ. (1991). *Το Θεατρικό Παιχνίδι. Παιδαγωγική Θεωρία πρακτική και θεατρολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Καστανιώτης
- Κουρετζής, Λ. (1997). Το Θεατρικό Παιχνίδι στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο *Μέρες Έκφρασης και Δημιουργίας. ΜΕΛΙΝΑ Εκπαίδευση και Πολιτισμός Περιφερειακή Ανάπτυξη*. Θεσσαλονίκη: Οι φίλοι του Ιδρύματος Μελίνα Μερκούρη, 38-44
- Νόμος 3699. Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Εφημερίδα της κυβέρνησης.
- Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Υπουργείο παιδείας και Δια βίου μάθησης, (2011). Οδηγός εκπαιδευτικού για το θέατρο για όλες τις βαθμίδες υποχρεωτικής εκπαίδευσης.
- Παναγιωτακοπούλου, Ι. (2007). Το κουκλοθέατρο ως μέσο ψυχαγωγίας και επικοινωνίας σε παιδιά προσχολικής ηλικίας.
- Σαρρής Δ. (2002). Το θεατρικό παιχνίδι ως επικοινωνιακό διάμεσο για παιδιά με ακουστική μειονεξία : Η διαμεσολαβητική λειτουργία του σωματικού σχήματος. *Θέματα Ειδικής Αγωγής* , τεύχος 16, 10-25..

Υπόδειγμα 1 Θεατρικού παιχνιδιού

Πρώτη Φάση: Η μουσική ξεκινά.... Κίνηση στον χώρο με βάση τις εντολές του εμπυχωτή (αργά, γρήγορα, σε κάθετες, σε οριζόντιες κατευθύνσεις). Είμαστε κορδέλες, που χορεύουμε, ο αέρας μας παίρνει μακριά και φτάνουμε ψηλά...πιο ψηλά...στις κεραίες των τηλεοράσεων, στην απλώστρα, στα δέντρα. Φτάνουμε στον ουρανό και πετάμε ανάμεσα στα σύννεφα. Με το άκουσμα του ταμπουριού σταματάμε και μένουμε ακίνητοι. Κινούμε ένα ένα τα μέλη του σώματος. Ξεκινάμε κινώντας τα χέρια κάθετα, οριζόντια, πάνω, κάτω, κυκλικά...Έπειτα το κεφάλι...έπειτα τους ώμους...τη μέση...τα πόδια.....

Είμαστε τώρα πλάσματα μικρά, που περπατάμε αργά και γινόμαστε ζευγάρι. Ενώ κινούμαστε προσπαθούμε να δείξουμε με την έκφραση του προσώπου και με το σώμα μας πως νοιώθουμε και ο άλλος μας μιμείται. Είμαστε χαρούμενοι, λυπημένοι, θυμωμένοι....

Έπειτα ο ένας κάνει γκριμάτσες για να κάνει τον άλλο να γελάσει...

Έπειτα ο ένας κάνει τον τυφλό και ο άλλος τον οδηγό που τον κρατάει από την πλάτη και τον πηγαίνει βόλτα, προσέχει να μην συγκρουστεί με τα άλλα ζευγάρια, τον βοηθάει, τον ωθεί να ακουμπήσει και να αισθανθεί αντικείμενα...Αλλαγή Ρόλων.....

Δεύτερη Φάση: Αναπαραγωγή: Τα παιδιά χωρίστηκαν σε τέσσερις ομάδες και παρήγαγαν τέσσερα δικά τους δρώμενα (χώρισαν μεταξύ τους ρόλους, εμπνεύστηκαν ένα δικό τους σενάριο) με ερέθισμα τέσσερις γάζες διαφορετικού χρώματος που τις είχε απλώσει στον χώρο ο εμπυχωτής.

Τρίτη Φάση: Παρουσίαση των τεσσάρων θεατρικών Δρώμενων ανάμεσα στις ομάδες.

Κίτρινη (γάζα) Ομάδα -αναπαράσταση του ήλιου με τις ηλιαχτίδες.

Μπλε (γάζα) Ομάδα -αναπαράσταση της θάλασσας.

Κόκκινη (γάζα) Ομάδα -αναπαράσταση ενός σάπιου μήλου όπου βγαίνουν σκουλήκια.

Πράσινη (γάζα) Ομάδα -αναπαράσταση του ραβδίσματος της ελιάς.

Τέταρτη Φάση: Στάδιο επεξεργασίας των όσων διαδραματίστηκαν (πως ένιωσαν, πως ήταν η δυναμική της ομάδας...).

Υπόδειγμα 2-Παιχνίδι ρόλων γύρω από τον ρόλο του βασιλιά :

Τα φλουριά ξεχειλίζουν από τα σεντούκια, τραγούδια παντού, οι άνθρωποι χόρευαν με ανεμελιά. Ο ένας γαργαλούσε τον άλλο..... Μύριζαν τα λουλούδια.....Περπατούσαν στις μύτες.....φυσώντας ένα πούπουλο..... Φώναζαν ααααααααααααααααα!!!!(δυνατά) και μετά σιγά όταν αντίκριζαν κάποιον. Άλλοτε κινούνταν γρήγορα και άλλοτε σιγά.

Όμως σ' αυτήν την πόλη κάποια στιγμή νύχτωσε και δεν έβλεπαν ο ένας τον άλλο. Πηγαίνουν λοιπόν για ύπνο. Τα χρόνια πέρασαν και μαράθηκε η ομορφιά και άλλαξε η όψη της χώρας.

Ακούγεται ροχαλητό.....- Μα ποιος ροχαλίζει; Ο βασιλιάς ροχαλίζει.....

Ανά ζεύγη οι μαθητές με τον χτύπο του ταμποριού ανεβαίνουν στην σκηνή, γίνονται βασιλιάδες και παίζουν με το εγώ τους, την απληστία του βασιλιά, την ανευθυνότητα του, τη δειλία του, την απαισιοδοξία του, τη κλεψιά του, την απάτη, το ψέμα, τη γελοιότητα του, τη ματαιότητα, την αδιαφορία, την αχορταγιά του, την πείνα του, τον εγωισμό του.....

Υπόδειγμα 3

Λίγα λόγια για την υπόθεση του έργου....

Τα γεγονότα της ιστορίας συμβαίνουν σε μια φανταστική χώρα, που ονομάζεται «Χώρα των Μοιρολατρών». Βασιλιάς της χώρας αυτής είναι ο Αστόχαστος ή «Αουλλόγιος» και βασίλισσα η Παλάβω.

Ο Αστόχαστος έχει οδηγήσει τη χώρα του στην απόλυτη κατάρρευση και οι άνθρωποι έχουν αρχίσει να εγκαταλείπουν τον τόπο τους.

Ακόμα και ο ίδιος ο πρωθυπουργός της χώρας φεύγει, παίρνοντας μαζί του ό,τι είχε απομείνει στο δημόσιο ταμείο.

Το κράτος επιβιώνει μόνο χάρη στην οικονομική βοήθεια από το γειτονικό κράτος, όπου βασιλεύει ο «Εξάδελφος Βασιλιάς».

Αυτά όλα προκαλούν τη θλίψη αλλά και την αγανάκτηση του Βασιλόπουλου. Αποφασίζει να γνωρίσει από κοντά το λαό του και να αγωνισθεί για την αναδιοργάνωση του κράτους. Αυτό και γίνεται!

Η προσπάθεια όμως για αναδιοργάνωση φέρνει το Βασιλόπουλο σε σύγκρουση με τους αξιωματούχους και όσους άλλους εκμεταλλεύονταν την κατάσταση που είχε προκαλέσει η διοίκηση του πατέρα του. Το Βασιλόπουλο ωστόσο κατορθώνει να εμπνεύσει πίστη και εμπιστοσύνη στο λαό του, ο οποίος εξεγείρεται σαν ένας άνθρωπος και πολεμώντας με θάρρος και ενθουσιασμό, κατατροπώνει τον εισβολέα.

Ο Βασιλιάς, αναγνωρίζοντας τα όσα πέτυχε ο γιος του, πειθεται να αποσυρθεί και να τον ανακηρύξει διάδοχό του.

Συμμετείχαν οι μαθητές:

Αφηγήτρια: Παναγιωτάκη Φωτεινή
(στη Νοηματική Γλώσσα): Τρουλινού Ελευθερία
Κοντάκη Μαρία

Βασιλιάς: Ορφανάκης Δημήτρης
Βασίλισσα & Δάσκαλος: Καφετζάκη Ειρήνη
Πρίγκιπας: Αγγελάκης Μάνος
Πριγκίπισσα: Τρούλη Ελπίδα
Πολύκαρπος (πρωθυπουργός): Ντεβέ Αναστασία
Μαρία: Τρουλάκη Αντωνία
Φτωχομάνα: Δελησάββα Αργυρώ
Δικαστής & Πρωτομάστορας: Μαρμάρου Ιωάννα
Σιδεράς: Μούστου Αρετή
Σπύρος: Δακανάλης Μάνος
Κυρ-Μιχάλης: Λουκαδάκη Ευτυχία
«Βοήθεια» & Ταφερνιάρης: Μηλαθανάκης Νίκος
Στρατηγός: Σπανάκη Μαρία
Ναύαρχος: Μπαρτάκη Κάλια
Τραγούδι: Δελησάββα Αργ., Καρανδινάκη Κλειώ, Μπαρτάκη Κ., Μαρμάρου Ιωάννα
Συντονίστρια: Μοσχοβάκη Κορίνα
Μουσική επιμέλεια: Κρησιωτάκης Μιχάλης
Επιμέλεια σκηνικών: Ίγνατσο Μαρία
Συνεργάστηκαν οι καθηγητές: Κακοδαιπινάκη Ολυμπία
Λέλικα Αλκιόνη
Μηλιαράκη Ευαγγελία
Φροντίδα ήχου και κάθε τεχνική υποστήριξη: Μπριντάκης Ιωάννης
Την παράσταση προλόγισε η φιλόλογος κ. Δερμιτζάκη Γεωργία

Υπόδειγμα 4

Καφετεριακή ΕΡΓΗΝΗ Γ

Μια αξιόλογη εμπειρία αποτέλεσε αυτή η δράση. Θεατρικό παιχνίδι το οποίο εξελίχθηκε σε μια επίκαιρη θεατρική παράσταση ήταν το περιεχόμενό της. Στο πλαίσιο αυτής της ευκαιρίας κυρίως δώθηκε διασκεδάσαμε, χαλάσαμε και γνωρίσαμε νέα άτομα αναπτύσσοντας καινούριες φιλίες. Μόνο ωφέλιμη θα μπορούσε να είναι αφού ανεξάρτητα από το ύψος που διαθέσαμε, αποκομίσαμε πολύ θετικά στοιχεία. Πάνω απ' όλα η παρα της συμμετοχής και τα χαμόγελα στα πρόσωπά μας είναι και να "ξεπληρώσουν" την οικιακή κούραση μας.

Ήταν μια δραστηριότητα του σχολείου μας, χαίρκα που μοιράστηκα κάποιες στιγμές με τους συμμαθητές μου και είδα του καθηγητές μας χωρίς το "αυξήτρο τους περίβλημα". Μια ομαδική δράση στην πτω τιμή μου του συμμετοχικά και θα αποτελέσει μια από τις καλύτερες αναμνήσεις μου από αυτά τα τρία σχολικά χρόνια του Γυμνασίου.

08.04.2014.

Τρουλλάκη Άννα Γ3
3ο Γυμνάσιο Ηρακλείου Κρήτης

Αναμνηστικό απ' το Θεατρικό Παιχνίδι
της σχολικής χρονιάς 2012-2013

Δεν θυμάμαι συγκεκριμένη ημερομηνία... Θυμάμαι μόνο
πως ήταν άνοιξη, εν έσην της ζωής. Ξεπνέσαμε Γενάρη,
στη διάρκεια του πρώτου χειμώνα, ως ένα από θεατρικό παιχνίδι.
Τα μεσημέρια της Πέμπτης, αναμνηστικά το φαινόμας στο
σπίτι και το διάβαγμα της επόμενης και με γέλια & χαμόγελα
βάζαμε μια χαλαρωτική μουσική και περνατούσαμε στα παγω-
μένα κάρφια της αιδούλας ποδηλατών χριστου. Κάπως
περνούσαν όμως οι μέρες, το πήραμε σοβαρά... Το παραμύθι
που οι καθηγήτρες μας διηγούνταν κι εμείς προπαλάσαμε να
χαρακτηρίσουμε τα πρόσωπα ή και να παίξουμε ορισμένα
μικρά σκετσάκια, ζήνησαν τους δούλους μας & μας είπαν
να καταλάβουμε πως θ' ανεβάζαμε πραγματική παράσταση στο
τέλος... Τρεις διαφορετικές τάξεις, τρεις διαφορετικές ηλικίες,
πολλοί διαφορετικοί χαρακτήρες & ταλέντα. Κι όμως, κατα-
φέραμε να χερσίουμε τους πόλους και ν' αρχίσουμε τα κανο-
νικά πράγματα. Διηγήσαμε εικαστικά, ερμηνείες, γέλια &
νέες φωνές μέχρι που στο τέλος παίξαμε το καλύτερο

θέατρο με το οποίο καταφέραμε - όλοι μαζί να κάνουμε το κοινό να γελάσει - αλλά και να σεπάρουμε τους έαυτός μας & ν' ανταμείψουμε για όσους μας τους κόποις.

Μα, ήταν 15 Μαΐου! Ημέρα που ποτέ δεν πρέπει να εθνικό αν' το μυαλό μου γιατί τότε ανέλκκα μια αν' τις καλύτερες εφημερίες. Θα μου γίνει ανεξίτηλη, όπως και τα λόγια μου...

Υ.Γ: Ευχαριστώ τις καθηγήτριες Κ. Κορίνα & κ. Αλιόδη που μου έδωσαν την ευκαιρία να συμμετέχω

ΔΕΝ ΣΑΣ ΞΕΛΝΩ!

Τμήματα Ένταξης

Μαρία Κοντάκη

Είμαι πολύ χαρούμενη που πήρα μέρος στο θέατρο και δεν ήθελα να χάνω καμία πρόβα. Έιχαμε όλοι γίνει μια ομάδα και το διασκεδάσαμε. Με πολλά παιδιά απο το θέατρο είμαστε ακόμα φίλοι. Κινομασταν ελεύθερα στο χώρο του Γυμναστηρίου και παίζαμε. Συναντιόμασταν ακόμα και το πάχα. Η παράσταση αρεθε πολύ στον κόσμο και θα το θυμούνται σαν μια ~~παράσταση~~ χακιά ανάμνηση. Εχω δεν πρόκειται να το ξεχάσω ποτέ.